

Visie op **participatie** gemeente Veldhoven

Participatie die (aan-) spreekt!

Maart 2024

in een oogopslag.

Wat is onze ambitie?

Het is onze ambitie om met inwoners en partners open gesprekken te voeren, met wederzijdse betrokkenheid, kennis en begrip. Dit met als doel om samen vorm te geven aan de ontwikkeling van Veldhoven, zodat we de juiste afwegingen en keuzes kunnen maken. (Aan)spreekende participatie helpt ons daarbij.

Wat beloven we?

- ◆ We verbeteren de kwaliteit van beleid en uitvoering.
- ◆ We hebben een open houding.
- ◆ We voelen een gedeelde verantwoordelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- ◆ We gaan in gesprek over ons beleid en onze plannen.
- ◆ We gaan aan de slag met structurele participatie via adviesraden, wijkplatforms, inwonerpanel, online platform OnsVeldhoven.
- ◆ We bieden maatwerk in participatie voor doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en anderstaligen.
- ◆ We geven inwoners en partners de ruimte om met ideeën en initiatieven te komen.

Waarover kan ik meepraten?

De participatievraag is concreet en duidelijk. Maar niet alles kan; er is beleid en er zijn regels en uitgangspunten die het kader bepalen.

Waarom kan ik meepraten?

Participatie heeft een toegevoegde waarde. We leren van elkaar, er is meer begrip en de kwaliteit van beleid en uitvoering verbetert.

Wie mogen meepraten?

Iedereen mag meedoen. Groepen die we moeilijker bereiken, benaderen we met maatwerk. We willen dat deelnemers een goed beeld van de gehele doelgroep geven.

Kan ik overal over meepraten?

- Ja, er is invloed
- Nee, het mag niet van bepaalde wet- en regelgeving

Lees verder ►

Hoeveel invloed heb ik?

De mate van invloed is afhankelijk van het onderwerp. Je mag reageren op informatie, je mening en zorgen delen en je advies geven.

Hoe kan ik meepraten?

De vorm van participatie is meestal maatwerk en kan per doelgroep verschillen. We kijken hoe we zo goed mogelijk antwoord op een vraag kunnen geven. Daarbij gaan we ook na hoe we de belangen het beste in beeld kunnen krijgen.

Wanneer kan ik meepraten?

Het moment van meepraten is afhankelijk van het onderwerp en de fase van het project. Soms ligt er nog niets en halen we informatie op. En soms vragen we reactie op een uitgewerkt plan. We zijn hierover transparant en duidelijk.

Wat gebeurt er met mijn inbreng?

Zowel tijdens als aan het eind van het participatieproces delen we verslagen en resultaten. Hierin staat welke inbreng er is geweest, wat daarmee is gedaan en waarom.

voorwoord.

Ik heb bewondering voor mensen die willen meepraten en -aanpakken, om Veldhoven nog beter te maken. En dat zijn er gelukkig velen! Enkelen van hen ontmoet ik een paar keer per jaar in de klankbordgroep Participatie. Het is een klein groepje van betrokken Veldhovenaren die graag hun ervaringen met participatietrajecten delen. Als we vergaderen is de vraag: 'wat gaat er goed in participatietrajecten en wat kan er beter?' Het gesprek verloopt open, op respectvolle wijze en met de beste intenties van alle deelnemers.

Het open gesprek voerde ook de gemeenteraad tot twee keer toe over het thema participatie. In de volle openbaarheid deelden raadsleden hun wensen, twijfels, hoop en teleurstelling over het thema. Ook daar heb ik bewondering voor. Want transparantie betekent soms ook kwetsbaarheid durven tonen. Ik zag bij de raadsleden een gedeelde wens om in gesprek te zijn met de Veldhovense gemeenschap. Over de wijze waarop zijn er natuurlijk verschillen tussen de raadsfracties.

Zoals ook vele anderen die input gaven voor deze visie, hun geheel eigen kijk op het thema participatie hadden, maar toch een oproep deelden: 'zorg ervoor dat ik begrijp waarom het belangrijk is dat ik me uitspreek, verwoord helder waar ik wel en niet iets over kan inbrengen en maak het zo laagdrempelig mogelijk voor me om mee te doen'. Deze oproep zie ik als een terechte vraag naar inclusie, inkadering en maatwerk.

En dat is precies wat aansprekende participatie volgens mij is: een dialoog waarbij iedereen die dat wil kan meedoen, weet wat er op de agenda staat en daar een mening over kan geven. Een open gesprek waarin mensen zich gehoord voelen, maar waarvan we helaas niet kunnen garanderen dat iedereen tevreden is over de inhoudelijke uitkomst. Vice-voorzitter van de raad Jos van Daele drukte het aan het einde van de tweede beeldvormende raadsbijeenkomst als volgt uit, en ik paraphraseer: het is goed om afspraken te maken over de uitgangspunten van participatie, ook al is daarmee gedoe niet helemaal te voorkomen.

Dat laatste is natuurlijk waar. Maar ik hoop dat door uitvoering te geven aan deze visie, participatie meer dan ooit als (aan)sprekend ervaren wordt door de Veldhovense gemeenschap.

Laten we er samen mee aan de slag gaan!

Marielle Giesbertz

Wethouder

Veldhoven, maart 2024

6

Inleiding 6

- Volgende stap naar professionalisering 7
- Leeswijzer 8

Aanpak 9

Leer- en discussiepunten 10

- Ervaringen uit de verschillende visietrajecten 10
- Discussiepunten participatie 11

Dilemma's doen ertoe 13

Participatie met ambitie 17

- Beloftes 17
- Uitgangspunten 18

Drie soorten participatie 19

- Overheidsparticipatie 20
- Politieke participatie 20
- Inwonersparticipatie 21
  - Incidentele vormen 21
  - Structurele vormen 21
  - Maatwerk voor bijzondere groepen 22

Aanpak in Veldhoven 24

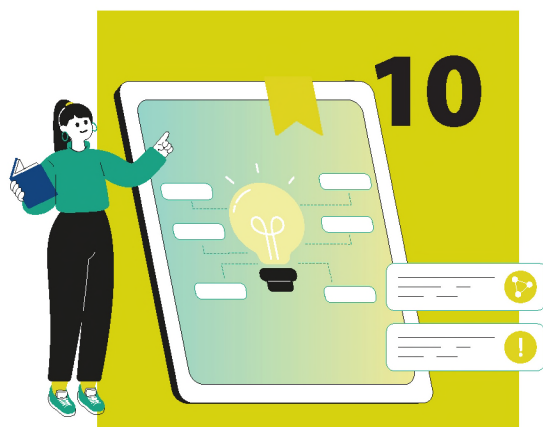
- Participatie starten 24
- Proceskaders participatie vaststellen 24
- Participatieplan opstellen 25
- Participatie uitvoeren 26
- Resultaat participatie betrekken bij besluit 26
- Evaluatie en nazorg 26

Interne organisatie van de participatie 27

- Professionalisering 27
- Team Communicatie 27
- De organisatie 27

Begrippenlijst 29

10

28

inleiding.

Veldhoven wil een gemeente zijn die inwoners en andere partners* met een open houding tegemoet treedt. Een gemeente die luistert in plaats van dicteert. Daarnaast ook een gemeente die de gemeenschap aanmoedigt om zich uit te spreken, en daarvoor investeert in warme banden met inwoners en andere partners. Uitgaand van de gedachte dat we allemaal op onze eigen manier betrokken willen zijn bij hoe onze gemeente zich ontwikkelt. Wat we daarvoor nodig hebben is (aan)sprekende participatie.

We zeggen in onze organisatievisie dat we graag in contact willen staan met de samenleving en het belangrijk vinden om de verbinding in de samenleving te stimuleren. Om dat te bewerkstelligen is het een en ander nodig. In eerste instantie vanuit de gemeente: bewustwording binnen de volle breedte van de gemeentelijke organisatie. Zowel op politiek, bestuurlijk als ambtelijk vlak zijn we er voor onze inwoners en andere partners, zoals ondernemers, verenigingen, organisaties. We halen actief ideeën op en maken beargumenteerde belangenafwegingen. Daarnaast communiceren we deze, voordat we aan de slag gaan.

Ook extern, van onze inwoners en andere partners, is er het een en ander nodig om samen aan de lat te staan. Dat gaat van de wil tot meedenken over tot wat er in onze gemeente moet gebeuren, tot bewustzijn van het feit dat algemeen en individueel belang kunnen botsen. En dat we, ondanks dat laatste, in onze Veldhovense gemeenschap toch proberen er op een goede manier samen uit te komen.

Om dit voor elkaar te krijgen is het goed als we wederzijds, van gemeente naar gemeenschap en andersom, beginnen met een open houding en de open vraag: "Zeg 't eens, wat zijn je ideeën?" Dit bedoelen we niet in de zin

*) In dit document refereren we met 'andere partners' naar ondernemers, maatschappelijke instellingen, organisaties, raden en verenigingen.

van een “Roep u maar!” om een wensenlijst aan te leveren die uitgevoerd moet worden, maar een open uitnodiging om met elkaar het échte gesprek te voeren, met respect voor elkaars positie. Soms is dat een een-op-een gesprek over details. Soms een gesprek met de hele gemeenschap, over de grote lijnen. Om meer houvast te bieden aan iedereen die het gesprek aangaat, is er deze visie op participatie: het begin van een gezamenlijk groeiproces.

Volgende stap naar professionalisering

De visie is ook een volgende stap in de al eerder ingezette professionalisering van participatie in Veldhoven. De aanleiding daarvoor lag in eerste instantie bij een aantal ruimtelijke trajecten waarbij er onduidelijkheid was over de meest geschikte participatie-aanpak. In de nota ‘Participatie onder de Omgevingswet’ die de raad in april 2023 vaststelde, maakten we hierover concrete afspraken voor het ruimtelijk domein. De kennis die we opdeden gedurende het proces van totstandkoming daarvan is verwerkt in deze visie. In de aangekondigde evaluatie van de nota in 2025 nemen we deze visie daarvoor als een van de uitgangspunten.

Hoewel de aandacht vaak uitgaat naar participatie in het ruimtelijke domein, is de reikwijdte ervan veel breder. Van beleid over welzijn, duurzaamheid of mobiliteit tot aan wijkaanpak: we willen het ontwikkelen in gesprek met onze inwoners en andere partners. Waar mogelijk willen we het zelfs ook samen met ze uitvoeren. Daarnaast willen we meer dan ooit de ruimte bieden aan de gemeenschap om zelf thema’s en vraagstukken aan te dragen. Zo maken we een democratiseringsslag die eraan bijdraagt dat inwoners niet alleen elke vier jaar koers kunnen bepalen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Inwoners worden in staat gesteld om ook tussentijds kenbaar te maken welke kant ze op willen met de ontwikkeling van Veldhoven. Vanzelfsprekend speelt dit proces zich af binnen de bestaande democratische setting van gekozen volksvertegenwoordigers in de raad, een college van burgemeester en wethouders dat het door de raad gewenste beleid ontwikkelt en medewerkers van de gemeente die het op hun beurt uitvoeren.

Deze visie gaat ons helpen om rollen, taken, verantwoordelijkheden en verwachtingen bij participatie helder te maken. Dit zodat deelnemers aan participatie weten waarop ze elkaar mogen aanspreken. Daarnaast biedt het houvast voor het ontwikkelen van nieuwe methodieken en werkvormen. Tot slot is er ook een wettelijke noodzaak tot reflectie op onze participatie. Het landelijke wetsvoorstel ‘Versterking participatie op decentraal niveau’ dat vorig jaar is vastgesteld, vraagt gemeenten om een participatieverordening op te stellen. Om aan dit wetsvoorstel te voldoen en om een nieuwe verordening op te kunnen stellen, creëren we eerst met elkaar een basis. Dat doen we door middel van deze participatievisie.

Het gegeven dat participatie vrijwel alle beleidsvelden raakt, maakt dit een van de meest integrale thema’s binnen de gemeentelijke organisatie. Drie recente andere visies hebben zelfs een directe relatie met participatie: de visie op Veldhoven, de visie dienstverlening en de organisatievisie. Deze visies zijn dan ook continu kortgesloten met elkaar en er is vanuit de verschillende trajecten veel geleerd. Er ligt binnenkort dus een ‘kwartet’ aan visies dat blijkt geeft van een transformatie naar een gemeente die meer dan ooit, nauw in contact wil zijn en blijven met de gemeenschap.

Leeswijzer

De eerste hoofdstukken van deze visie zijn vooral beschrijvend van aard over de inbreng van inwoners, andere partners, gemeenteraad en medewerkers op hoofdlijnen, aangevuld met discussiepunten en dilemma's. Daarna volgt ons antwoord op die beschrijving met een uitwerking van onze visie in ambities, beloftes en uitgangspunten. Dit vormt de basis voor de laatste hoofdstukken die ingaan op participatie in Veldhoven. Verder staan in verschillende hoofdstukken diverse acties op hoofdlijnen beschreven. Aan het einde van dit document is een begrippenlijst opgenomen.

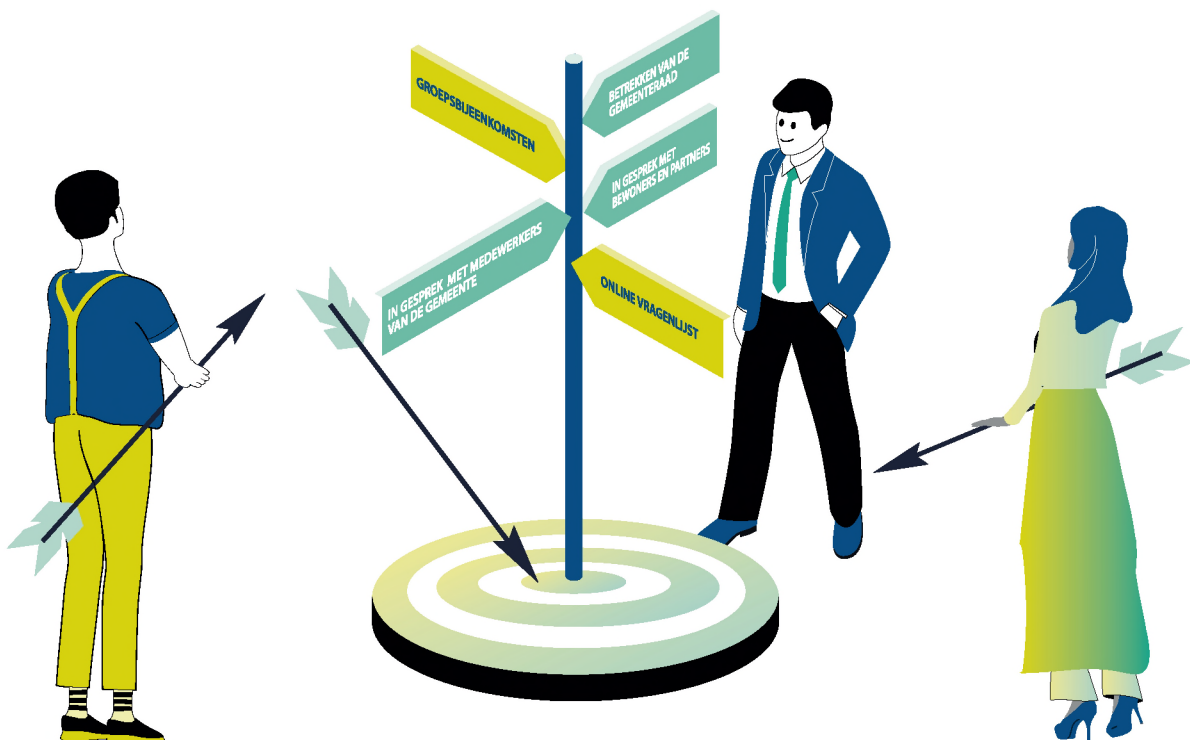

Aanpak

Deze visie is, hoe kan het ook anders, op participatieve wijze tot stand gekomen. We spraken op verschillende manieren met inwoners en andere partners en medewerkers van de gemeente Veldhoven. Dit varieerde van een online vragenlijst tot groepsbijeenkomsten. Ook de gemeenteraad is op twee momenten intensief betrokken. De opgedane kennis vormt de basis en de onderbouwing van dit document.

Tijdens de ontwikkeling van deze participatievisie experimenteerden we daarnaast ook al met nieuwe werkvormen, om de opgedane ervaring mee te kunnen nemen in het nieuwe beleid. Zo is voor de visie op Veldhoven bijvoorbeeld een creatieve aanpak gebruikt - social design - om inwoners en andere partners richting te laten geven aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente. Het online platform OnsVeldhoven is gestart om structureler, actueler en breder informatie te verspreiden en op te halen bij inwoners en andere partners. Bijvoorbeeld over het Masterplan Citycentrum. Voor de integrale beheerkaders zijn we de wijk ingegaan om ideeën op te halen. En we bliezen het structurele overleg met de wijkplatforms een nieuw leven in, om op wijk- en buurtniveau beter te weten wat er speelt.

Het adviesbureau Berenschot begeleidde, op grond van hun specifieke kennis en kunde op het gebied van participatie, de gemeentelijke stuurgroep tijdens het proces van visieontwikkeling. De stuurgroep bestaat uit de portefeuillehouder, de griffier, de gemeentesecretaris en een communicatieadviseur.

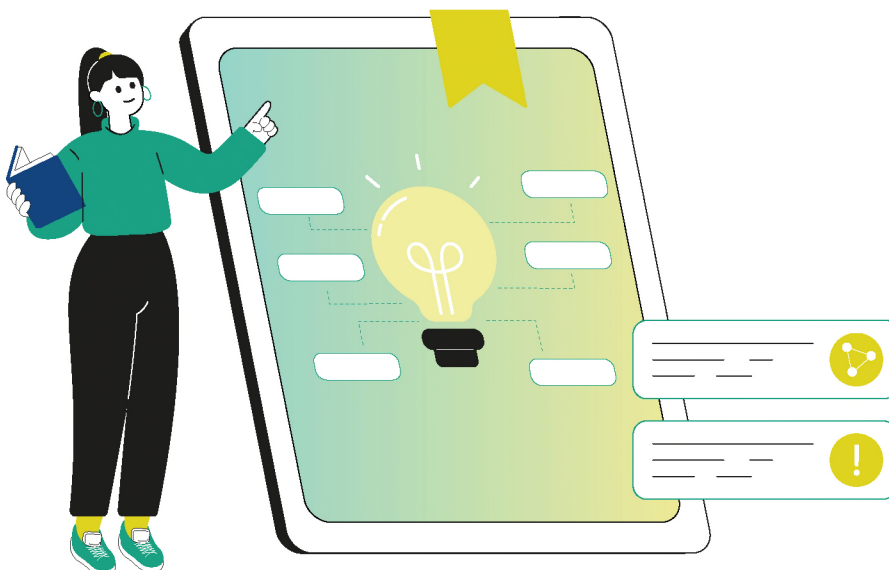
Leer- en discussiepunten

In 2023 startte gemeente Veldhoven meerdere beleidstrajecten op waarin stevig is ingezet op participatie. De opgedane ervaringen betrekken we bij deze visie op participatie. Zoals eerder benoemd, hebben we daarnaast kennis opgedaan op grond van de uitkomsten van vragenlijsten en de brede inbreng tijdens de gesprekken en bijeenkomsten. In dit hoofdstuk beschrijven we wat we hebben geleerd.

Ervaringen uit de verschillende visietrajecten

De Mobiliteitsvisie leerde ons dat het lastig is voor deelnemers om over minder concrete onderwerpen op hetzelfde abstractieniveau mee te praten. We hebben ingezien dat het belangrijk is om heel duidelijk te zijn in de vraagstelling en verwachtingen, en om werkvormen te kiezen die dit ondersteunen. Social design is zo'n werkvorm. Bij de Visie op Veldhoven is social design succesvol toegepast. Het past bij de sociale waarden van Veldhoven en een cultuur van aandacht en een écht gesprek. Het is in die zin een logische werkwijze voor Veldhoven. Maatwerk dus, juist bij abstractere onderwerpen.

Bij deze visies en bij het Masterplan Citycentrum werd het participatieproces begeleid en uitgevoerd door externe bureaus die bij inschrijving samenwerkten met het inhoudelijk extern bureau. We hebben geleerd om als opdrachtgever regie te houden op het participatieproces, met name waar het gaat om het verwerken van de inbreng en de terugkoppeling. Ook als dit meer tijd en werk kost. Uiteindelijk wordt het beleid of het plan door participatie beter. Dit is ook onze ervaring bij participatie bij ruimtelijke initiatieven. De relatie tussen gemeente, initiatiefnemer en omgeving verbetert door in gesprek te zijn met elkaar. Vaak wordt er een oplossing of compromis gevonden. Door betere terugkoppeling begrijpen deelnemers waarom er iets of niets met hun inbreng wordt gedaan.

Discussiepunten participatie

Voor de ontwikkeling van deze visie putten we niet alleen uit de ervaring in bovengenoemde trajecten. We hebben ook gesprekken gevoerd met inwoners en andere partners. Uit die gesprekken blijkt in algemeenheid dat onze inwoners en andere partners ons steeds beter weten te vinden als het gaat om participatie. Enerzijds heeft dat te maken met het feit dat we hen steeds pro-actiever opzoeken. Anderzijds heeft dat te maken met de algemene trend dat mensen mondiger worden en een actieve inbreng willen in beleidsontwikkeling en uitvoering.

Toch zien we dat er een ondervertegenwoordiging is van groepen mensen. De genuanceerde of neutrale stem blijft nog vaak ongehoord. Daarnaast zien we als het gaat om specifieke groepen dat jongeren, mensen met een beperking, en mensen met een andere culturele achtergrond dan de Nederlandse ondervertegenwoordigd zijn in alle participatietrajecten. Kortom, we hebben te maken met een weinig representatieve groep participanten. Dat is dan ook meteen een van de grootste uitdagingen, daarover is iedereen die we spraken het eens.

Enkele specifieke hoofdpunten lichten we hieronder eruit, omdat deze directe relevantie hebben voor de dilemma's en de visie.

- ◆ De gemeenteraad voelt dat de meer praktische rol van volksvertegenwoordiger kan wringen met de meer theoretische rol van kadersteller. Dit heeft direct te maken met de rol- en taakopvatting van het individuele raadslid. Verder spelen de uitspraken 'de raad is het hoogste orgaan en altijd beslissingsbevoegd' en 'de raad is democratisch gekozen en is dus per definitie representatief', een grote rol bij de blik op participatie. De meningen over de waarde en de gevolgen van die uitspraken lopen uiteen. Overeenstemming is er wel over het belang van een helder participatieproces met duidelijke kaders, met nadruk op representativiteit, inclusiviteit en verwachtingenmanagement. Het is voor raadsleden duidelijk dat mensen het oneens kunnen zijn en blijven over de uitkomst van een participatietraject, maar het proces mag niet ter discussie staan.
- ◆ Uit de inwonersenquête en uit het programma Democracy Reloading blijkt dat jongeren op sommige vlakken echt andere verwachtingen en behoeften hebben dan 18-plussers wanneer het gaat over betrokkenheid in verschillende fasen van besluitvorming. Dat vraagt om maatwerk in het proces en bij de keuze van werkvormen. Leerlingenraden kunnen hier bijvoorbeeld een rol in krijgen.
- ◆ Dat geldt overigens niet alleen voor jongeren. Uit de inwonersenquête en uit participatietrajecten rond de visie op Veldhoven en de visie Dienstverlening blijkt dat meer groepen het lastig vinden om mee te doen. Neem bijvoorbeeld de steeds groter wordende groep internationalen, maar ook ondernemers, mensen met een beperking en laaggeletterden. Ook voor deze groepen is maatwerk gewenst als het gaat om participatie.
- ◆ Medewerkers van de gemeente Veldhoven erkennen het belang van goed gestructureerde, professionele participatie waarbij kaders en verwachtingen helder zijn. Het is niet altijd makkelijk om deel te nemen aan een participatietraject. Teleurstelling ligt op de loer voor inwoners of andere partners als hun wensen niet gehonoreerd worden. Frustratie ontstaat bij medewerkers als inwoners of andere partners hun deskundigheid of integriteit in twijfel trekken. Een wederzijds respectvolle en open houding en communicatie is een eerste stap om deze valkuilen zo klein mogelijk te maken.
- ◆ Samenspraakregisseurs van de gemeente Veldhoven helpen bij diverse, meestal wat kleinere, participatietrajecten. Ze doen dit met veel enthousiasme, maar constateren dat er qua aansluiting bij de organisatie en doorontwikkeling en professionalisering nog kansen liggen die opgepakt moeten worden.

- ◆ In Veldhoven zijn er meerdere structurele adviesraden en belangengroepen, zoals de Seniorenraad en Veldhoven Duurzaam. Ze geven gevraagd en ongevraagd waardevol advies en doen vaak mee aan participatie om hun belang in te brengen. Ook de Veldhovense wijkplatforms en dorpsraad zetten zich op structurele basis in voor het belang van hun wijk of buurt en proberen dat ook te verwoorden in participatietrajecten. Als het gaat om bijvoorbeeld het thema duurzaamheid zien we dat adviesraden en wijkplatforms elkaar versterken. De wijkaanpak rond duurzaamheid die we in Veldhoven succesvol inzetten, is ultiem participatief: er worden niet alleen gezamenlijk plannen bedacht, maar ook letterlijk gezamenlijk uitgevoerd door gemeente, inwoners en andere partners zoals Veldhoven Duurzaam en wijkplatforms. In algemene zin erkennen met name de wijkplatforms dat het lastig is om aan te geven wie zij nu wel of niet vertegenwoordigen.

Dilemma's doen ertoe

De leer- en discussiepunten die we in het vorige hoofdstuk benoemden, komen we in participatiediscussies vaker tegen als dilemma's. Participatie is een belangrijk instrument om gemeente en gemeenschap met elkaar in gesprek te brengen en tot beter beleid en betere uitvoering te komen. Tegelijkertijd is het ook een complex instrument, omdat teleurstelling altijd op de loer ligt. Belangen staan soms tegenover elkaar. En hoezeer we ook proberen maatwerk te leveren, het kan lang niet in alle gevallen. Al was het maar omdat er dan risico kan ontstaan op willekeur en rechtsongelijkheid.

Als de gemeente, inwoners en andere partners samenwerken kan dat gepaard gaan met lastige vraagstukken. Zo zijn plannen van de gemeente of initiatiefnemers al concreet, waardoor participanten zich in hun invloed beperkt voelen. Het komt ook regelmatig voor dat participanten zich juist onzeker voelen als er nog niets concreet is. De vraag is in beide gevallen: "Waar moeten we eigenlijk wat over zeggen?". En soms komt er een prima resultaat uit een participatieproces waar ook nog eens veel mensen blij mee zijn, maar zoeken degenen die zich niet gehoord voelen de publiciteit om uiting te geven aan hun onvrede. Met als gevolg dat er toch een 'smet op de participatie rust'.

Dit soort kwesties lossen we niet zomaar op en lijken ook in de toekomst onvermijdelijk. Echter, een beschrijving van zes dilemma's die naar voren kwamen uit de gesprekken met de Veldhovense gemeenteraad en de gemeenschap, geeft ons de mogelijkheid om de complexe kant van participatie beter onder ogen te zien en erop te anticiperen.

1. Dilemma van de tegengestelde belangen - "Jouw belang is niet mijn belang"

Het afwegen van belangen betekent keuzes maken. Dit kan aanleiding zijn voor teleurstelling. Met als gevolg: onvrede over het resultaat van het participatieproces en/of de zienswijze-procedure aangrijpen om lucht te geven aan die onvrede. Ook het nemen van juridische stappen kan een optie zijn.

Van het gemeentebestuur mag worden verwacht dat ze het algemeen belang bewaakt maar tegelijkertijd ook diverse individuele belangen zorgvuldig meeweegt bij het nemen van besluiten. Uit het verloop en verslaglegging van het participatieproces moet op te maken zijn hoe alle belangen afgewogen en meegenomen zijn. Zienswijzen vormen voor sommigen het sluitstuk van participatie. Het is van belang om de transparante en open houding van het proces vast te houden en recht te doen aan de wens van participanten om ook in die fase goed onderbouwde en begrijpelijke antwoorden te krijgen.

2. Dilemma participatiemoedeheid - "Het is belangrijk, maar laat maar".

Ondanks dat de gemeente de gemeenschap wil betrekken bij beleid en de gemeenschap haar verantwoordelijkheid wil nemen, kost het moeite om mensen enthousiast te krijgen en deel te laten nemen aan participatieprocessen. We zien een zekere 'participatiemoedeheid' als het gaat om vraagstukken die niet direct relevant of niet concreet genoeg lijken voor inwoners of andere partners. Dit kan meerdere oorzaken hebben. Het deelnemen aan participatietrajecten vraagt tijd en loopt soms maanden of jaren door. Of het vraagt specifieke kennis, wat mensen afschrikt. Tot slot zien we dat participanten afhaken als ze ooit een negatieve ervaring hebben opgedaan bij een participatietraject. Bij hen overheerst de gedachte 'het heeft toch geen zin'. Hoewel 'participatiemoedeheid' niet helemaal te voorkomen is, kunnen we wel maatregelen nemen die de kans erop verkleinen. De belangrijkste maatregel is dat we in onze vraagstelling en werkvormen aansluiten bij de wijze waarop de doelgroep wil en kan deelnemen. De participant staat dus centraal.

3. Dilemma van de voortdurende participatie - "Participatie is pas geslaagd als er maximaal draagvlak is"

Goede participatie kost tijd. Terwijl er vaak juist behoefte is aan nieuw beleid en snelle uitvoering ervan. De gemeente en de gemeenschap zijn bereid die vertraging te accepteren als het duidelijk is dat een intensief participatietraject waarde toevoegt. Bijvoorbeeld omdat het plan of belangenafweging er beter van wordt. Participatieprocessen moeten echter niet eindeloos gerekt worden. Het is onmogelijk om door te gaan met participeren totdat elke participant zich kan vinden in de inhoud. Participatie is geen wondermiddel voor inhoudelijk draagvlak.

Wel moet er draagvlak zijn voor het participatieproces. Daarvan is sprake als iedereen de mogelijkheid heeft gehad om binnen de vooraf gestelde kaders en tijd mee te doen en de raad of het college op grond daarvan een gedegen belangenafweging kan maken.

4. Dilemma van de achterban - "Ik spreek namens een groep"

Deelnemers aan participatietrajecten spreken op individuele titel of spreken als collectief, zoals een organisatie, groep of vereniging. In sommige gevallen hebben ze zelfs beide petten op. Het heeft voor de gemeente en participanten veel voordelen als mensen namens een collectief deelnemen aan overleg. Het is bijvoorbeeld vaak efficiënter omdat er minder mensen aan tafel zitten. Ook heeft er binnen de groep al een belangenafweging plaatsgevonden. Bij onze professioneel georganiseerde partners is meestal duidelijk

namens wie ze spreken. Dit wordt lastiger als een wat minder strak gedefinieerde groep namens een achterban spreekt. Want wie is die achterban en wat is het mandaat van de vertegenwoordiger? Wijkraden, structurele adviesraden, en incidentele buurtcomités bijvoorbeeld, moeten zich bewust zijn van wie ze vertegenwoordigen, en van mogelijke tegengeluiden.

We moeten openstaan voor alle geluiden en belangen. Een collectief belang weegt soms zwaarder, maar is niet per definitie belangrijker dan een individueel of niet-collectief ingebracht belang. Om verwachtingen over en weer helder te hebben, gaan we het gesprek aan met participanten die namens een collectief deelnemen. Gespreksthema's zijn maatwerk, maar representativiteit is een voor de hand liggend agendapunt.

5. Dilemma van de twee petten - "Ik ben raadslid maar ook inwoner"

De twee petten die raadsleden op hebben brengen hen binnen participatietrajecten soms in een onduidelijke positie: spreekt het raadslid of de inwoner? De volksvertegenwoordigende rol van raadsleden vraagt om een actieve deelname aan de gemeenschap. Zo wordt informatie opgehaald en gedeeld. Op grond daarvan en op grond van persoonlijke opvattingen, hebben raadsleden natuurlijk ook een individuele mening over zaken die in participatietrajecten besproken worden. Voor andere participanten kan het tot verwarring leiden als raadsleden 'als inwoner' actief hun mening delen over een onderwerp in een participatietraject waar ze later zelf als raadslid een besluit over moeten nemen.

Voor raadsleden is een vragende en luisterende houding binnen het participatieproces meer voor de hand liggend dan een opiniërende rol. Deze houding voorkomt verwarring bij andere participanten en maakt het mogelijk om in de oordeelsvorming en besluitvorming zuiverder te opereren in de discussie en bij het afwegen van belangen.

6. Dilemma van de representatieve democratie: "De raad is gekozen, waarom dan nog participatie?"

Elke vier jaar wordt op democratische wijze de gemeenteraad gekozen. Het is begrijpelijk dat dit de vraag oproept waarom er überhaupt nog veel aan participatie gedaan moet worden. Er is toch immers een representatieve vertegenwoordiging, samengesteld door de bevolking, in de vorm van een gemeenteraad?

Dat de raad de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging is, betekent niet dat deze per definitie ook representatief is. Niet iedereen is immers kiesgerechtigd. En in de praktijk zijn alleen leden van politieke partijen verkiesbaar, dat is slechts een zeer klein deel van de bevolking. Daarnaast zien we in de meeste raden een ondervertegenwoordiging van vrouwen, jongeren, internationalen en mensen met een beperking. Een goed participatieproces kan de gemeenteraad invalshoeken tonen die anders misschien onzichtbaar gebleven waren. Het proces van oordeelsvorming wordt hiermee verrijkt en het maken van een belangenafweging krijgt een stevigere onderbouwing.

Participatie met ambitie

Het is onze ambitie om met inwoners en andere partners samen vorm te geven aan de ontwikkeling van Veldhoven. (Aan)sprekende participatie helpt ons daarbij. Met de inbreng van ervaring en kennis uit de gemeenschap maken we als gemeente betere afwegingen en keuzes en voegen we waarde toe aan ons beleid en aan onze uitvoering. Met het structureel aangaan van 'het goede gesprek' over uiteenlopende thema's, willen we wederzijdse betrokkenheid, kennis van en begrip voor standpunten en keuzes stimuleren.

Beloftes

Om deze ambitie tastbaar te maken, hebben we drie beloftes geformuleerd waar wij ons als gemeente aan houden.

We werken participatief om de kwaliteit van beleid en uitvoering te verbeteren.

Een belangrijke reden om aan participatie te doen, is het maken van betere plannen en beter beleid. Binnen onze organisatie werken professionele medewerkers die betrokken zijn bij inwoners en andere partners en die proactief onze participatieambitie in de praktijk brengen. We kijken daarbij van buiten naar binnen, vanuit de inwoner en andere partners. Wij bezitten als overheid niet het alleenrecht op kennis. Wij hebben de overtuiging dat onze inwoners en andere partners beschikken over ervaring en kennis die waardevol en aanvullend is.

We hebben een open houding.

De open vraag "Zeg 't eens, wat zijn je ideeën?" is bedoeld als de start van een respectvol gesprek over wensen, belangen en afwegingen. We gaan niet in de verdediging, maar vragen, luisteren en overleggen binnen wettelijke, financiële en technische kaders: Wat kan er wél? En hoe kan het ook? We tonen begrip en benoemen dit ook. We gaan daarbij uit van het algemeen belang, waarbij we oog houden voor de individuele, menselijke maat. In de praktijk is dat vaak een zoektocht. Dat maakt ook dat draagvlak op inhoud per definitie vaak niet volledig haalbaar is. Draagvlak voor het doorlopen participatieproces is een realistischer doel.

We voelen een gedeelde verantwoordelijkheid.

We beseffen dat een participatieve aanpak betekent dat we gezamenlijk – gemeente, inwoners en partners – verantwoordelijkheid voelen. Over de mate waarin we dat kunnen en willen doen maken we afspraken in de vorm van kaders en communiceren we tijdig, helder en onderbouwd met argumenten. Belangrijk daarbij zijn de spelregels, rollen en taken die passen binnen de democratische rechtsstaat.

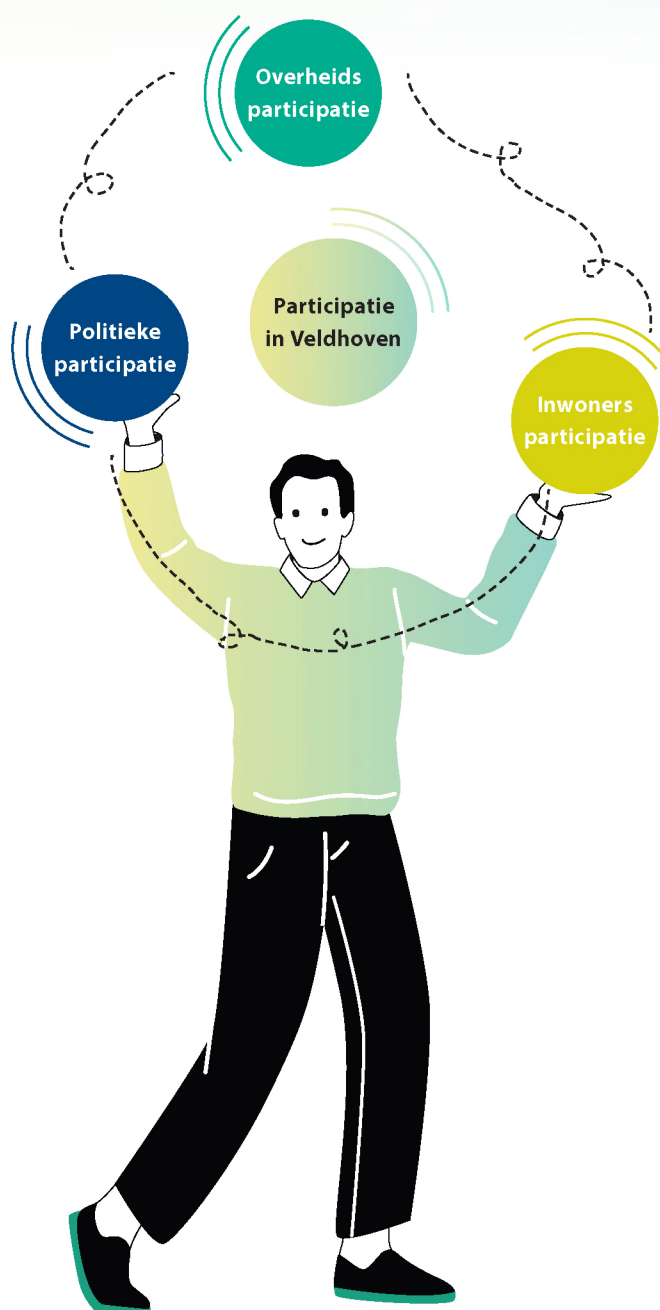
Uitgangspunten

Om onze beloftes na te komen, hebben we zes uitgangspunten voor participatie in Veldhoven. Deze sluiten aan bij onze uitgangspunten in de nota 'Participatie onder de Omgevingswet'.

- 1** **Participatie betekent structureel werken aan de relatie met de gemeenschap.**
We investeren in de relatie met de gemeenschap. Dit doen we rondom nieuwe initiatieven, beleid en ontwikkelingen. Maar ook door meer in algemene zin structureel in gesprek te zijn en te blijven met inwoners en andere partners.
- 2** **Participatie is zo inclusief mogelijk.**
We geven extra aandacht aan wie niet mee kan of wil doen, of er het nut niet van inziet. Ook hun mening en belangen tellen immers mee. Dit doen we bijvoorbeeld door mensen op een andere manier uit te nodigen, door werkvormen op maat te bedenken of door groepen apart te benaderen. We kunnen en willen mensen echter niet dwingen om mee te doen.
- 3** **Participatie is zo representatief mogelijk.**
De uitdaging bij participatie is representativiteit: geeft de groep deelnemers een correct beeld van de doelgroep, en is het een passende vertegenwoordiging of afspiegeling ervan? We geven aandacht aan representativiteit door bewuste keuzes hoe we doelgroepen bereiken, door mensen op een bepaalde manier uit te nodigen, en door middel van passende werkvormen.
- 4** **Participatie is een transparant proces.**
Een heldere processtructuur en procesregie zorgen ervoor dat voor elke participant duidelijk is wat er op welk moment gevraagd wordt, wat de rol van de gemeente is, en hoe inbreng tussentijds wordt teruggekoppeld.
- 5** **Participatie vereist een herkenbare werkwijze.**
Daar zijn heldere proceskaders voor nodig, die we vooraf bepalen. Centraal daarin staan de participatievraag, de mate waarin participanten invloed kunnen uitoefenen, inclusiviteit en representativiteit, en wat er met inbreng/antwoorden wordt gedaan. We leggen dit vast in een participatieplan.
- 6** **Participatie begint en eindigt met goede communicatie.**
Dat betekent dat we tijdig en volledig informeren. Van de start bij het opstellen van de kaders tot het einde bij de beantwoording van de zienswijzen. Onze communicatie passen we optimaal aan op de doelgroep die we willen bereiken.

Drie soorten participatie

In de vorige hoofdstukken hebben we onze visie op participatie gevat in de vorm van ambitie, beloftes en uitgangspunten. We onderscheiden drie soorten participatie. Op de volgende pagina's lichten we deze vormen verder toe en geven daarbij op hoofdlijnen acties aan om deze vormen te versterken. Deze acties worden uitgewerkt in aanknopingspunten voor uitvoering van de visie. Het overzicht daarvan staat ter kennisneming in een losse bijlage.

Overheids participatie

Bij overheidsparticipatie doen we als gemeente mee met initiatieven, plannen of vraagstukken die uit de gemeenschap komen. Denk bijvoorbeeld aan een debat of symposium over armoede dat de gemeenschap organiseert en daarbij de gemeente uitnodigt om aan een paneldiscussie mee te doen.

Een andere voorkomende vorm is het inwonersinitiatief. Het inwonersinitiatief betreft inwoners bij hun gemeenschap en leefomgeving. Het gaat om een concreet verzoek om iets te realiseren of te organiseren, waarbij nog wat ondersteuning of hulp nodig is. Bijvoorbeeld op financieel vlak. De gemeente kan dan helpen door naar de juiste mensen of organisaties te verwijzen, materiaal, kennis of netwerk beschikbaar te stellen, of een subsidie te verlenen.

Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen bepaalde taken van het gemeentebestuur zelf uitvoeren. Dit noemen we het *right to challenge*, het 'uitdaagrecht'. In de nog op te stellen nieuwe participatieverordening kunnen we hier voorwaarden over opnemen.

Het inwonersinitiatief is onderbelicht en een goed proces ontbreekt. Met duidelijke afspraken en goede communicatie geven we dit instrument een nieuwe impuls.

Politieke participatie

Bij politieke participatie zoekt de gemeenschap naar mogelijkheden om een kwestie op de politieke agenda te krijgen. Daarom richt een inwoner of partner zich tot de gemeenteraad als geheel of tot de afzonderlijke fracties, raadsleden of bestuurders. Dat kan direct, door bijvoorbeeld een raadslid, raadsfractie of wethouder persoonlijk te benaderen of door een petitie in te dienen. Het kan ook indirect door media-aandacht te zoeken of via (sociale) media. Ook het spreekrecht bij raadsvergaderingen valt hieronder.

Een bijzondere vorm van politieke participatie is het burgerinitiatief. Met de steun van minimaal 60 Veldhovenaren kan een onderwerp op de agenda van de gemeenteraad gezet worden. Daarvoor geldt wel een aantal voorwaarden, die worden omschreven in de verordening Burgerinitiatief Veldhoven. Deze wordt binnenkort geactualiseerd. Het is volgens de raad belangrijk dat inwoners de juiste verwachtingen hebben en begeleiding kunnen krijgen als ze een burgerinitiatief willen indienen. De raad geeft overigens de voorkeur aan een gesprek met inwoners in hun fractievergaderingen.

Het instrument burgerinitiatief moet beschikbaar zijn voor inwoners en de verordening moet dit ondersteunen.

Inwoners participatie

Bij inwonersparticipatie betreft de gemeente inwoners en andere partners uit bij beleid, planvorming en uitvoeringsplannen. Inwoners krijgen dus de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op beleid of een plan. Of ze krijgen de mogelijkheid om in gesprek te gaan over onderwerpen die de gemeente en gemeenschap raken. In deze paragraaf gaan we specifiek in op incidentele vormen van inwonersparticipatie, op structurele vormen, en op maatwerk voor bijzondere groepen.

Incidentele vormen

Er zijn veel incidentele participatievormen voor inwonersparticipatie rond een tijdelijk en actueel thema, waarbij de groep deelnemers telkens van elkaar verschilt: van informatiebijeenkomst en vragenlijst tot meedenksessies, haardvuorgesprekken, wijkwandelingen, en nog veel meer. In Veldhoven zetten we tot op heden met name in op bijeenkomsten met verschillende werkvormen om informatie op te halen. We hebben geleerd dat aandacht, begrip en een écht gesprek aansluiten bij de Veldhovense cultuur.

Zoals eerder gezegd in paragraaf 3.1 hebben we in 2023 goede ervaringen opgedaan met nieuwe, creatieve vormen zoals social design, en vragenlijsten en polls. Het betrekken van een representatieve groep inwoners en partners, oftewel het krijgen van een representatieve inbreng, blijft echter een uitdaging. We zien wel mogelijkheden om hier mee om te gaan, met name in de combinatie van kwantitatieve – bijvoorbeeld vragenlijsten en digitaal inwonerspanel – en kwalitatieve participatie en in een mix van online en offline participatie.

Aandacht en het goede gesprek kenmerken onze participatie. In de keuze van werkvormen krijgen inclusiviteit en representativiteit veel aandacht. Tegelijk experimenteren we met innovatieve en creatieve vormen, en kiezen we waar mogelijk voor de toegevoegde waarde van social design.

Structurele vormen

In Veldhoven zijn er meerdere structurele adviesraden (zoals Veldhoven aan Tafel) en belangengroepen (zoals de Seniorenraad Platform gehandicapten en Veldhoven Duurzaam). Ze geven gevraagd en ongevraagd advies en doen vaak mee aan participatie om hun belang in te brengen. In tegenstelling tot incidentele participatie zijn deze groepen vrij stabiel en zijn ze breed geïnteresseerd als het gaat om participatiethema's.

Ook de Veldhovense wijkplatforms en dorpsraad zetten zich op structurele basis in voor het belang van hun wijk, dorp of buurt. Hun hoofddoel is het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij de wijk en de sociale cohesie in de wijk. Zij leggen de focus vooral op het zijn van een laagdrempelig aanspreekpunt en intermediair tussen wijk en gemeente. Als onderdeel van de nieuwe participatie-aanpak is in 2023 een structureel overleg met de voorzitters van de wijkplatforms gestart. Elke twee maanden overleggen ze met de portefeuillehouder participatie en de portefeuillehouder sociaal domein. Zij hebben ook deelgenomen aan de participatie rond deze visie. We zijn

er dan ook van overtuigd dat het loont om te investeren in de wijkplatforms, die nu vaak gerund worden door een klein aantal vrijwilligers, veelal op leeftijd. De eerste stappen hebben we daartoe gezet. Cordaad pakt de taak op als ondersteuner, vanuit de gemeente is een medewerker wijkaanpak aangesloten en vanuit communicatie ondersteunt de gemeente hen onder andere met wijkpagina's op Ons Veldhoven.

We zien steeds vaker dat bewoners rondom een plan of ontwikkeling zich, vooral bij weerstand, verenigen in een buurtcomité. Omdat niet iedereen in de omgeving zich aansluit bij het buurtcomité of de standpunten deelt, is het vaak lastig om de representativiteit ervan vast te stellen. Hierop wordt wél vaak een beroep gedaan. Desondanks schatten we de inbreng van buurtcomités op waarde en zijn ze gesprekspartner van de gemeente.

We staan positief tegenover deze min of meer georganiseerde gesprekspartners. Deze structurele vorm van participatie zetten we dan ook voort. Wel is het goed om de samenwerking met hen te evalueren en te kijken hoe we deze kunnen bestendigen en indien nodig verstevigen.

Op dit moment biedt alleen ons in 2023 gelanceerde online participatieplatform Ons Veldhoven de mogelijkheid voor individuele inwoners of andere partners om structureel te participeren. De representativiteit van de reacties is daarbij wel een punt van zorg. Uit de inwonerenquête en ervaringen van veel andere gemeenten blijkt dat er in ruime mate interesse is om mee te doen aan structurele participatievormen zoals regelmatig terugkerende peilingen of een inwonerspanel. Deze zijn inclusief en representatief vorm te geven.

We verstevigen de samenwerking met onze advies- en wijkraden als structurele gesprekspartners. Daarnaast zetten we in op bestaande en nieuwe structurele participatievormen en instrumenten.

Maatwerk voor bijzondere groepen

Niet alle groepen in de samenleving doen vanzelfsprekend mee met participatie. Sommige groepen kunnen niet of lastig meedoen, vanwege een beperking of laaggeletterdheid. Voor kenniswerkers en arbeidsmigranten kan er een taal- of cultuurbarrière zijn. In ons streven naar inclusiviteit en representativiteit hebben we hier oog voor. Als blijkt dat er groepen zijn die op een bepaalde manier maatwerk nodig hebben in de participatie, dan pakken we dat op.

Ondernemers vormen bijvoorbeeld ook zo'n groep. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft hier een handreiking 'Hoe met ondernemers samen te werken voor nieuw beleid' voor gemaakt. En het is algemeen bekend dat het moeilijk is om de stem van jongeren te horen over gemeentelijk beleid en uitvoering. De gemeente nam in 2022/2023 deel aan het VNG-programma *Democracy Reloading* en deed daar kennis en inspiratie op. Dit heeft geleid tot een actie in het 'Uitvoeringsplan Focus op alle jeugd' van de gemeente. Het gaat erom jongerenparticipatie duurzaam en structureel te organiseren en hiervoor een plan van aanpak te ontwikkelen

samen met partners. Er is structurele inzet nodig op deze doelgroep. Uitgangspunt daarbij is dat we aansluiten bij wat jongeren willen als het gaat om participatie. We proberen ze niet in onze 'mal' te drukken. Leerlingenraden kunnen hier een rol spelen.

Maatwerk verbetert de kwaliteit van participatie, inclusiviteit en representativiteit. Als blijkt dat er groepen zijn die op een bepaalde manier maatwerk nodig hebben in de participatie, dan leveren we dat.

Aanpak in Veldhoven

Onze ambitie, beloftes en uitgangspunten vormen samen met de drie soorten participatie ons kader. Maar hoe maken we dit concreet? Wat gaan we daadwerkelijk doen, en hoe? Wat kunnen inwoners en andere partners van ons verwachten?

Participatie starten

Zowel college als raad kunnen een participatieproces starten. Meestal zal dit het college zijn bij beleid, projecten of uitvoering. Maar ook de raad kan verzoeken om participatie te organiseren, of dit zelf doen. Niet elk onderwerp is geschikt voor participatie. We kijken naar de volgende randvoorwaarden:

- ◆ Er is ruimte voor invloed.
- ◆ College en gemeenteraad zijn bereid om een bepaalde mate van invloed te delen.
- ◆ Er zijn geen belemmeringen vanuit wet- en regelgeving.

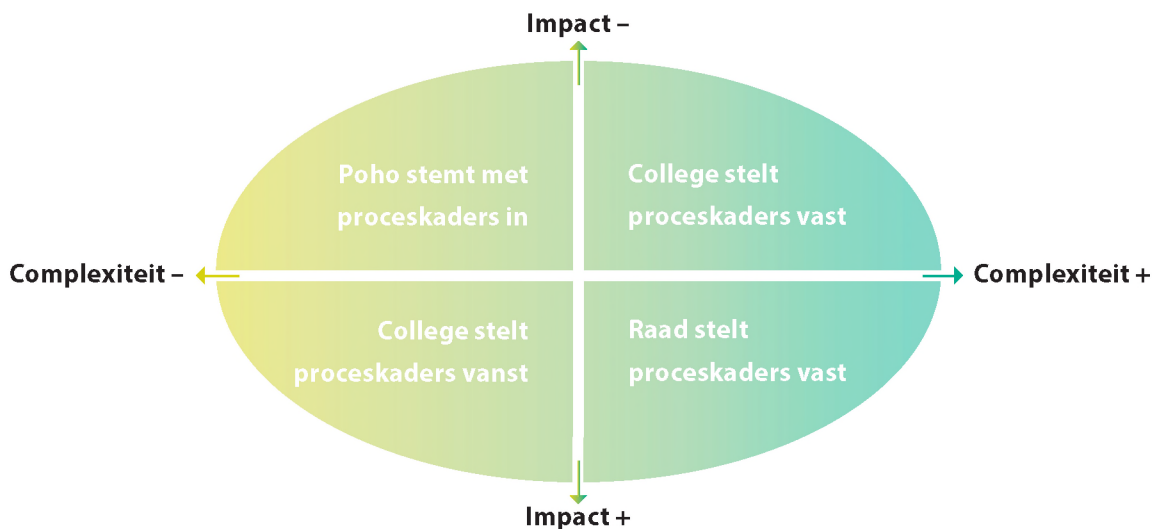
We doen niet aan participatie om de participatie. We moeten hierin bewuste keuzes maken. En als het onderwerp niet geschikt is voor participatie, dan kunnen we dat uitleggen.

Proceskaders participatie vaststellen

De raad stelt de proceskaders voor de participatie vast voor die onderwerpen waar de raad beslissingsbevoegd is en die tevens van groot belang zijn. Het college maakt deze inschatting en doet hierover een voorstel aan de agendacommissie. Als één van deze criteria niet van toepassing is, volstaat een raadsinformatiebrief aan de raad. Het college stelt dan die proceskaders vast. Voor uitvoerende onderwerpen met een beperkte impact en beperkt bereik is alleen instemming van de portefeuillehouder nodig.

Een onderwerp is 'van groot belang' bij grote impact op gemeenschap of gemeente, en een hoge complexiteit van het onderwerp. Dit stemt overeen met de categorie-indeling die in de nota Participatie onder de Omgevingswet wordt gebruikt. Impact wordt onder andere bepaald door de factoren: sentiment, belangen, reikwijdte effect (bijvoorbeeld straatniveau of regionaal) en financiële gevolgen. Complexiteit wordt onder andere bepaald door de factoren: meerdere vaak tegengestelde belangen, integraliteit, politiek gewicht, historisch gewicht. In het schema is een richtlijn weergegeven voor het vaststellen van proceskaders.

Proceskaders gaan over:

- ◆ Participatiedoel: de toegevoegde waarde van participatie, zoals kwaliteitsverbetering, recht doen aan de wensen van inwoners en andere partners, vergroten betrokkenheid, educatie, etc.
- ◆ Participatievraag: waarop moet de participatie concreet een antwoord geven? Wat valt er wel of niet binnen de vraagstelling?
- ◆ Onderwerp van participatie: waarover wordt er wel/niet gesproken?
- ◆ Participatiedoelgroepen: met behulp van een stakeholdersanalyse bepalen
- ◆ Extra aandacht/maatwerk voor bepaalde doelgroepen
- ◆ Representativiteit: hoe zorg je hier zo goed mogelijk voor?
- ◆ Inclusiviteit: hoe zorg je dat participatiedoelgroepen mee kunnen doen?
- ◆ De mate van invloed die participanten krijgen. We onderscheiden 4 niveaus van participatie (participatieladder):
  1. Informeren: Eenzijdig informeren is de basis, er is nog geen invloed voor het publiek
  2. Mening vragen: Aansluiten bij wensen of ideeën van de inwoners en partners. Plan is voorbereid, mening hierover vragen, gemeente besluit zelf over vervolg.
  3. Advies vragen: Nog geen concreet plan, wens om door te praten met anderen, advies vragen om zo zelf betere keuzes te maken bij de planontwikkeling.
  4. Samen doen: Gezamenlijk beleid maken en uitvoeren.

Participatieplan opstellen

De ambtelijke medewerkers stellen een participatieplan op als onderdeel van de communicatie-aanpak. Naast de genoemde proceskaders gaat het dan nog om de planning, de keuze van instrumenten en werkvormen, en de wijze van terugkoppelen, evaluatie en nazorg.

We organiseren participatie zoveel mogelijk zelf. Maar dat is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld als een bepaalde vorm wenselijk is of als afstand tot het proces nodig is. We kunnen dan een extern bureau inschakelen. Als de participatie door een extern bureau wordt georganiseerd, houdt de gemeente wel regie op het gezamenlijk opgestelde participatieplan.

Participatie uitvoeren

De uitvoering van participatie omvat voorbereiding, uitnodigen, werkvorm opzetten en begeleiden, en verslaglegging. Tijdens de uitvoering worden inclusiviteit en representativiteit in de gaten gehouden. Waar nodig wordt maatwerk ingezet om doelgroepen te bereiken en mee te laten doen. Cruciaal bij participatie is een goede communicatie. Onder andere door tussentijds verslagen en resultaten tijdig terug te koppelen aan de deelnemers.

De raad kan ook zelf een rol spelen in het participatieproces. Bijvoorbeeld door zelf met participanten in gesprek te gaan en daarbij een vragende houding aan te nemen of door toehoorder te zijn bij bijeenkomsten.

Resultaat participatie betrekken bij besluit

Het resultaat is verwoord in een eindverslag van de participatie. Op basis van het eindverslag kan de raad controleren of het proces goed is doorlopen en wat er met de inbreng van de participanten is gedaan aan de hand van de proceskaders. De controlerende rol van de raad bestaat uit het controleren van het proces en gaat niet over de inhoudelijke uitkomst van de participatie.

Gemeenteraad en college besluiten ieder naar bevoegdheid wat met het resultaat van de participatie wordt gedaan. Hier hoort altijd een motivatie en uitleg bij. Een participatieparagraaf in het raadsvoorstel geeft hier een samenvatting van en licht er aandachtspunten uit.

Evaluatie en nazorg

De ambtelijk medewerkers dragen zorg voor de evaluatie en nazorgactiviteiten, zoals de nazorg van toezeggingen. Participatie mag geen open eind hebben.

Zowel medewerkers als bestuurders hebben rollen in de participatie. Om deze rollen vakkundig te vervullen is evalueren, ervaringen delen, en inspirerende kennis opdoen belangrijk.

Het vaststellen van proceskaders en een participatieplan is noodzakelijk voor een transparant en doordacht participatieproces.

Interne organisatie van de participatie

Om onze ambitie, beloftes en aanpak van participatie in Veldhoven te laten slagen helpt het als er wederzijds vertrouwen en respect is. We nemen elkaar serieus. Inwoners en andere partners mogen ervanuit gaan dat hun ervaring en kennis van waarde is. En ook medewerkers van de gemeente of andere initiatiefnemers moeten ervanuit kunnen gaan dat hun vakkennis op waarde geschat wordt. In een ideale wereld zou deze elkaar aanvullende kennis tot perfecte oplossingen moeten leiden. Maar de participatiewereld is helaas niet zo ideaal.

Professionalisering

Participatie is een vakgebied dat zich de laatste jaren snel ontwikkeld heeft. Bestuurskundige perspectieven komen samen met inzichten uit de communicatiewetenschappen en vormen een specialisatie die veelgevraagd is. De vraag van overheidszijde ligt voor de hand, maar zeker na de invoering van de Omgevingswet zoeken ook commerciële partijen, met name in de ruimtelijke ontwikkeling, naar deze deskundigheid. De nota 'Participatie onder de Omgevingswet' is de leidraad voor alle processen in het ruimtelijke domein. Deze visie hangt daar als het ware boven en biedt houvast voor participatie in alle domeinen.

Team Communicatie

In Veldhoven ligt de verantwoordelijkheid voor beleidsontwikkeling op het gebied van participatie bij de gemeentesecretaris en het team Communicatie. Zij zien zich gesteund door samenspraakregisseurs, die mede uitvoering geven aan de ambitie en beloftes die we in deze visie vastleggen. Het team Communicatie is daarmee niet alleen verantwoordelijk voor de eigen doorontwikkeling op het vakgebied van participatie, maar geeft ook richting aan de verdere professionalisering van de samenspraakregisseurs. Daarnaast stimuleren zij participatiebewustzijn binnen de gehele organisatie door middel van trainingen en advies.

Participatie wordt dus altijd onder regie van team Communicatie uitgevoerd. Met name als er externe participatie- of communicatiebureau bij betrokken zijn. We houden de bureaukeuze in eigen hand. De bureaus committeren zich aan de geformuleerde beloftes en werken in het belang van de gemeente en de gemeenschap. Op die manier waarborgen we de scherpte van onze participatie-aanpak.

De organisatie

Medewerkers binnen de ambtelijke organisatie spelen een cruciale rol bij het faciliteren, ondersteunen en uitvoeren van participatieprocessen. Voldoende capaciteit en budget is dan ook belangrijk. Passend bij deze visie ontwikkelen we ons door tot een organisatie die:

- ◆ Openstaat voor initiatieven uit de samenleving en proactief op zoek gaat naar de inbreng van inwoners tijdens participatieprocessen;
- ◆ De eigen, professionele kennis van een onderwerp op een toegankelijke manier inbrengt in de gesprekken met de gemeenschap;
- ◆ Een goede relatie onderhoudt met de gemeenschap;
- ◆ Op de afgesproken manier participatie inzet en uitvoert. En daarbij hierover de gemeenschap, gemeenteraad en het college volledig en transparant informeert, gedurende en na afloop van de processen.

De vakkundigheid op het gebied van participatie en de verbinding van medewerkers met de samenleving gaan we vergroten. Dit draagt bij aan een open participatiecultuur.

begrippenlijst.

- ◆ **Algemeen belang** Dat wat voor de samenleving in zijn geheel wenselijk, nodig of nuttig is.
- ◆ **Burgerinitiatief** Een vraag van inwoners om een idee of plan op de agenda van de gemeenteraad te plaatsen. Hieraan zijn voorwaarden gekoppeld die in de verordening Burgerinitiatief worden opgenomen. Het gaat vaak over een initiatief op wijk- of gemeenteniveau.
- ◆ **Complexiteit** Complexiteit wordt onder andere bepaald door de factoren: meerdere vaak tegengestelde belangen, integraliteit, politiek gewicht, historisch gewicht.
- ◆ **Democracy Reloading** Het Europees Partnerschap 'Democracy Reloading' is een trainingstraject voor, door en met gemeenten. Dit traject richt zich op het verbeteren van lokale democratie door jongeren bij besluitvorming te betrekken.
- ◆ **Draagvlak** De mate waarin mensen iets accepteren of steunen.
- ◆ **Impact** Impact wordt onder andere bepaald door de factoren: sentiment, belangen, reikwijdte effect (bijvoorbeeld straatniveau of regionaal) en financiële gevolgen.
- ◆ **Inclusiviteit** De mate waarin alle leden van de doelgroep(en) in staat gesteld zijn om te mee te praten. Maar ook of er tijdens de bijeenkomsten verschillende perspectieven aan de orde zijn geweest en of er werkvormen zijn gekozen die ruimte bieden voor verschillende groepen.
- ◆ **Individueel belang** Dat wat voor een individueel persoon wenselijk, nodig of nuttig is.
- ◆ **Inwonersinitiatief** Een concreet idee of vraag van inwoners om iets te realiseren of te organiseren, waarbij ondersteuning of hulp van de gemeente gewenst is. Dit gaat vaak over een initiatief op individueel, straat- en buurtniveau.
- ◆ **Inwonersparticipatie** De gemeente betreft inwoners en andere partners bij beleid, planvorming en uitvoeringsplannen, zodat deze er een bepaalde mate van invloed hebben. Er zijn *structurele* en *incidentele vormen* van inwonersparticipatie.
- ◆ **Overheidsparticipatie** Inwoners hebben ideeën, plannen of vraagstukken en vragen de gemeente om ondersteuning, hulp of een bijdrage. Het *inwonersinitiatief* is een instrument voor overheidsparticipatie.
- ◆ **Participatie bij ruimtelijke initiatieven** Inwoners en andere partners worden in een vroegtijdig stadium bij de besluitvorming over visies, plannen, programma's en projecten in de fysieke leefomgeving betrokken.

◆ Participatieplan	De aanpak van de participatie, die bestaat uit de invulling van proceskaders, de opzet van de participatie, en de wijze van terugkoppeling en evaluatie.
◆ Participatieproces	Het proces waarbij individuen, groepen en organisaties invloed uitoefenen op en controle delen over collectieve vraagstukken, beslissingen of diensten die hen aangaan.
◆ Participatietraject	De tijd waarbinnen het participatieproces plaatsvindt.
◆ Participatieve democratie	Een vorm van democratie waarin de inwoner een beleidsbepalende invloed heeft op het bestuur.
◆ Participatieverordening	De juridische regels over hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.
◆ Politieke agenda	De onderwerpen en thema's waar de gemeenteraad over wil of gaat praten.
◆ Politieke participatie	Inwoners zoeken naar mogelijkheden om een kwestie op de politieke agenda te krijgen. Het <i>burgerinitiatief</i> is een instrument voor politieke participatie.
◆ Proceskaders	De uitgangspunten voor het participatieproces ten aanzien van: participatiedoel, participatievraag, onderwerp van participatie, participatiedoelgroepen, maatwerk voor doelgroepen, representativiteit, inclusiviteit, en de mate van invloed.
◆ Representatieve democratie	Een staatsvorm, waarbij het volk personen kiest die het bestuur van het land vertegenwoordigen.
◆ Representativiteit	De mate waarin de samenstelling van de groep deelnemers een afspiegeling is van de bredere doelgroep(en). Oftewel, het gaat om de vraag: zijn bepaalde groepen goed genoeg vertegenwoordigd?
◆ Right to challenge, uitdaagrecht	De mogelijkheid voor inwoners en maatschappelijke partijen om bepaalde taken van het gemeentebestuur zelf uitvoeren.
◆ Samenspraakregisseurs	Medewerkers van de gemeente die naast de vaste functie ook een rol hebben bij participatieprocessen en de uitvoering van participatie.
◆ Social design	Een benadering waarbij ontwerpprincipes worden toegepast om nieuwe invalshoeken te vinden bij maatschappelijke vraagstukken en positieve veranderingen te bewerkstelligen. Hierbij staat de uiteindelijke eindgebruiker altijd centraal.
◆ Terugkoppeling	Het delen van de resultaten van (een fase van) het participatieproces aan de deelnemers en andere belangstellenden.
◆ Transparantie	Openheid van organisaties en overheden over hun handelingen en besluiten, zodat duidelijk is wat er gebeurt en waarom.

Gemeente Veldhoven
Meiveld 1
5501 KA Veldhoven
Postbus 10101
5500 GA Veldhoven

E gemeente@veldhoven.nl
T 14 040

www.veldhoven.nl